

Uimhir Lárionaid

71

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2013–2014

Eolaíocht: Teastas Singil

Aonad 1 (Bitheolaíocht)

Bonnsraith

[GSS11]

DÉ LUAIN 24 FEABHRA 2014, MAIDIN

AM

1 uair an chloig.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo. Freagair **gach ceann** de na **naoi** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 60 an marc iomlán don pháipéar seo.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gceist **9(b)**.

Don Scrúdaitheoir amháin

Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

Marc
Iomlán

1 (a) Comhlánaigh an tábla thíos.

Roghnaigh ó:

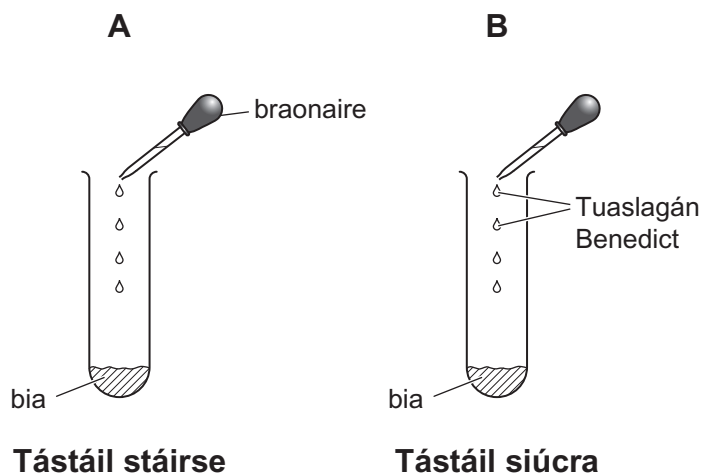
le fuinneamh a thabhairt dúinn : sail

le haghaidh fiacla agus cnámha láidre : snáithín : próitéin

Grúpa bia	Feidhm sa chorp
	fás agus deisiú
carbaihiodráit	
	coisceann sé iatacht

[3]

(b) Léiríonn na léaráidí thíos dhá thástáil bhia.

(i) Ainmnigh an tuaslagán a úsáidtear le tástáil do stáirse i léaráid A.

_____ [1]

(ii) Cad é an dath a léiríonn go bhfuil stáirse ann i léaráid A?

_____ [1]

- (iii) Taispeánann dath cróchdhearg go bhfuil siúcra ann i léaráid **B**. Cad é a dhéantar i ndiaidh thuaslagán Benedict a chur isteach leis an athrú datha seo a thabhairt?

[1]

- (c) Taispeánann na pictiúir thíos bianna ar foinsí maithe iad de vitimín **C** nó de vitimín **D**.

lasc

© Digital Vision / Thinkstock

Uibheacha

© iStockphoto / Thinkstock

Líomóid

© iStockphoto / Thinkstock

Cíobhaí

© iStockphoto / Thinkstock

- (i) Comhlánaigh an tábla lena léiriú cé acu de na bianna seo a bhfuil gach vitimín iontu.

Vitimín	Bianna
C	
D	

[2]

- (ii) Luaigh feidhm **amháin** atá ag vitimín **C** sa chorp.

Ciorclaigh an freagra ceart.

láidiríonn sé fiacla agus cnámha : coisceann sé scorbach

tá sé go maith do radharc na súl

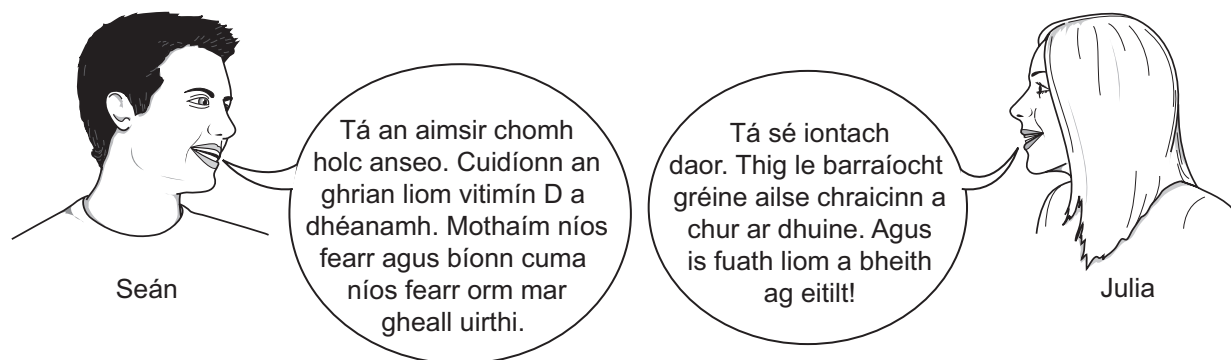
[1]

Ainmnigh an cineál éagsúlachta a bhíonn á léiriú ag rolladh teanga.

[1]

- (b)** Tá Seán agus Julia ag plé ar cóir dóibh dul go háit ghrianmhar, Mallarca, dá laethanta saoire i mbliana.

Gan ach an fhaisnéis a chuirtear ar fáil in úsáid agat, luaigh fáth amháin **a bhaineann le cúrsaí sláinte** ar son Seán agus Julia a bheith ag dul go Mallarca ar a laethanta saoire agus ceann amháin ina éadan.

Ar son _____

In éadan _____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

LEATHANACH BÁN

(Leanann ceisteanna ar an chéad leathanach eile)

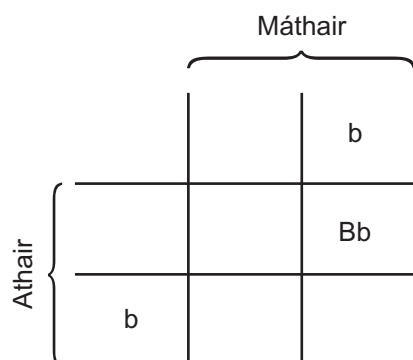
(i) Cén t-am a thosaigh an aclaíocht?

_____ nóiméad [1]

(ii) Luaigh **dhá** dhifríocht idir ráta croí an dalta atá aclaí agus ráta croí an dalta atá neamhaclaí.

 [2]

(i) Comhlánaigh an chearnóg Punnett le gaiméití na dtuismitheoirí agus le géinitíopaí na bpáistí a thaispeáint.

[2]

- (ii) Cad é an céatadán de na páistí a bhféadfadh súile donna a bheith acu?

Roghnaigh ó:

25

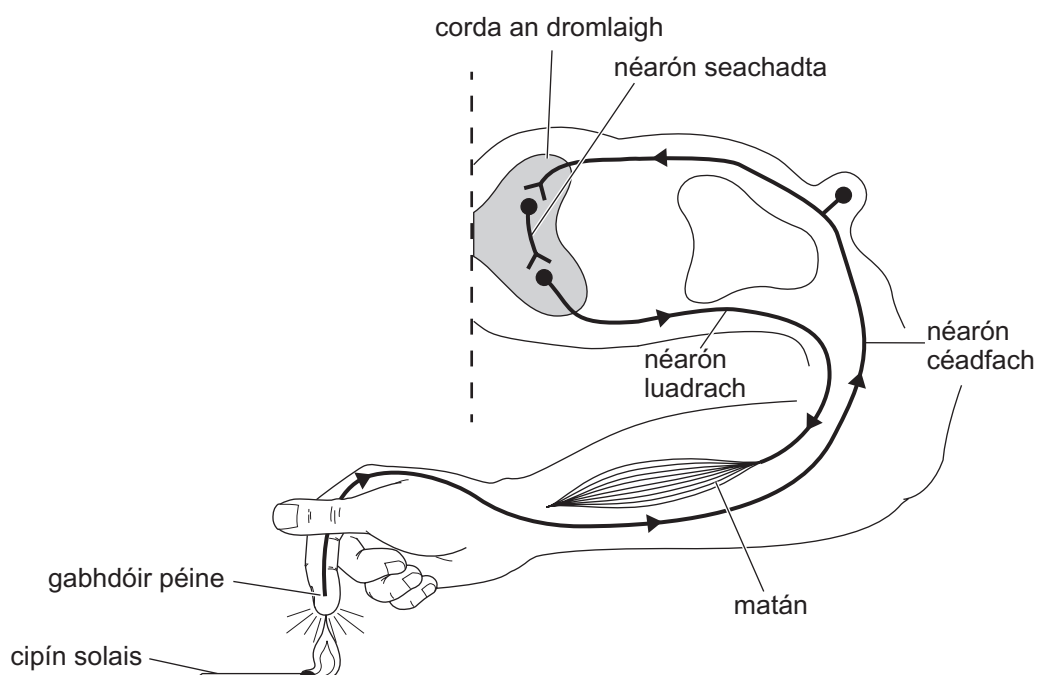
50

75

100

_____ % [1]

- 5 (a)** Bíonn gníomhuithe athfhillteacha iontach gasta. Mar shampla, tarraingíonn tú do lámh ar shiúl ó lasair the gan smaoineamh.

An liosta thíos, tugann sé na céimeanna i ngníomhú athfhillteach ach **níl** siad san ord cheart.

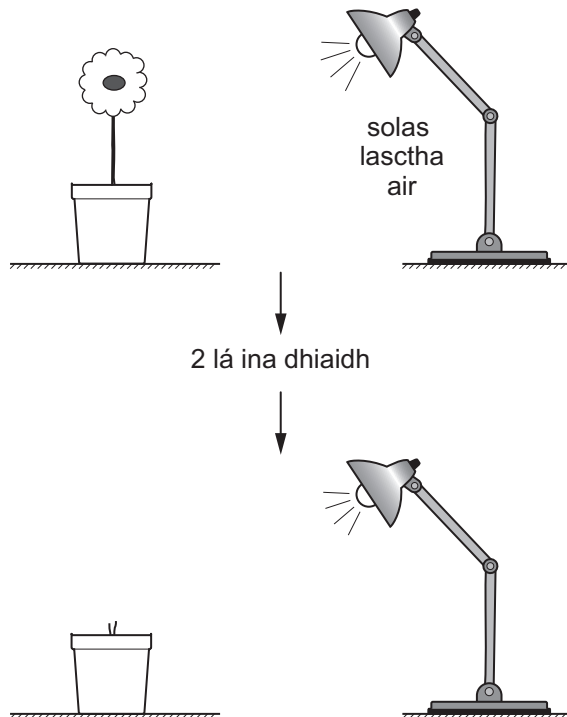
- A** Iompraíonn néarón céadfach néar-ríog chuig corda an dromlaigh
 - B** Lúbann matán an ghéag
 - C** Mothaíonn an gabhdóir péine sa mhéar an teas
 - D** Iompraíonn néarón seachadta ríog ón néarón chéadfach go dtí an néarón luadrach
 - E** Iompraíonn néarón luadrach ríog chuig an mhatán
- (i)** Bain úsáid as na litreacha **A, B, C, D** agus **E** leis na céimeanna a chur san ord cheart. Tá an chéad cheann déanta.

 C → → → → [2]

- (ii) Luaigh cad chuige a n-íompraítear an néar-ríog chuig corda an dromlaigh ach **ní** chuig an inchinn.

[1]

(b) Taispeánann an léaráid thíos planda atá ag fás faoi sholas geal.

- (i) Comhlánaigh an léaráid lena thaispeáint cad é mar a fhreagraíonn an planda seo do sholas i ndiaidh 2 lá. [1]

- (ii)** Cad é an t-ainm a thugtar ar fhreagairt an phlanda don tsolas?

- (iii)** Cad é a rialaíonn an fhreagairt seo i bplandaí?

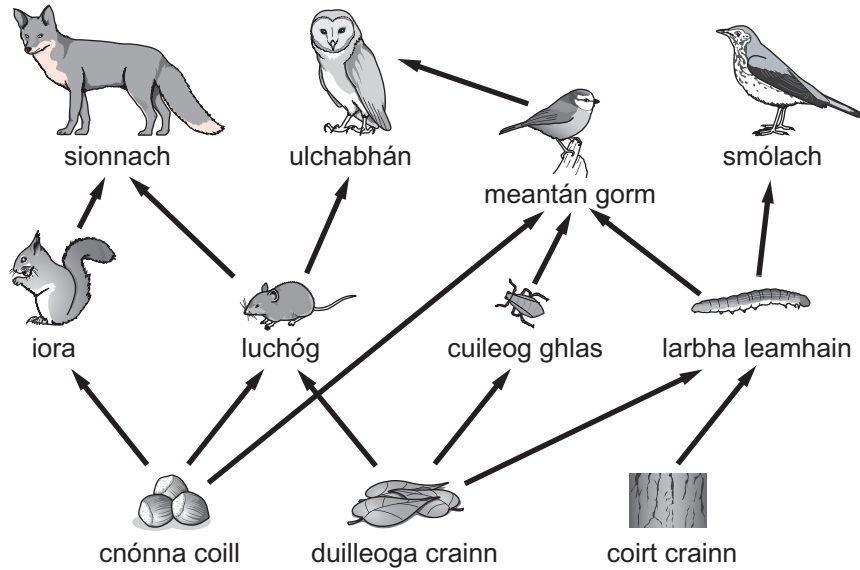
Roghnaigh ó:

dé-ocsaíd charbóin : uisce : hormóin

[1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

6 (a) Taispeánann an léaráid thíos bia-eangach.

© KS3 science revision Level 5-7 by Patricia Millar, published by HarperCollins, 2006.
Reprinted by permission of HarperCollins Publishers Ltd

(i) An léaráid in úsáid agat, comhlánaigh biashlabhra ina bhfuil **ceithre** orgánach sna boscaí thíos.

```

graph LR
    A[ ] --> B[ ]
    B --> C[ ]
    C --> D[ ]
  
```

(ii) Ainmnigh tomhaltóir tosaigh **amháin** ón bhia-eangach seo.

 [1]

(b) Luaigh cad é a tharlóidh, b'fhéidir, do líon na n-ioraí má théann líon na sionnach i laghad. Mínigh do fhreagra.

[2]

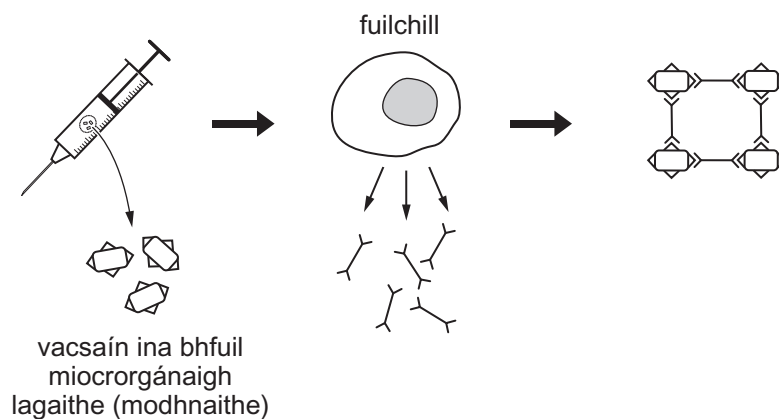
Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

--	--

LEATHANACH BÁN

(Leanann ceisteanna ar an chéad leathanach eile)

7 Déanann an léaráid achoimre ar an dóigh a bhfeidhmíonn vacsaín.

(a) Bain úsáid as an léaráid agus as do chuid eolais féin le cur síos a dhéanamh ar an dóigh a dtugann vacsaínithe cosaint ar ghalar.

[3]

(b) Sula mbíonn vacsaíniú ceadúnaithe le húsáid, téann sé trí roinnt tástálacha (in vitro, ar ainmhithe agus cliniciúil).

(i) I dtástálacha cliniciúla, déantar an druga a thástáil ar shaorálaithe daonna. Tabhair **dhá** fháth ar gá tástáil a dhéanamh ar dhaoine.

1. _____

2. _____

[2]

(ii) Luaigh fáth **amháin** a bhfuil a lán daoine in éadan tástáil a dhéanamh ar ainmhithe.

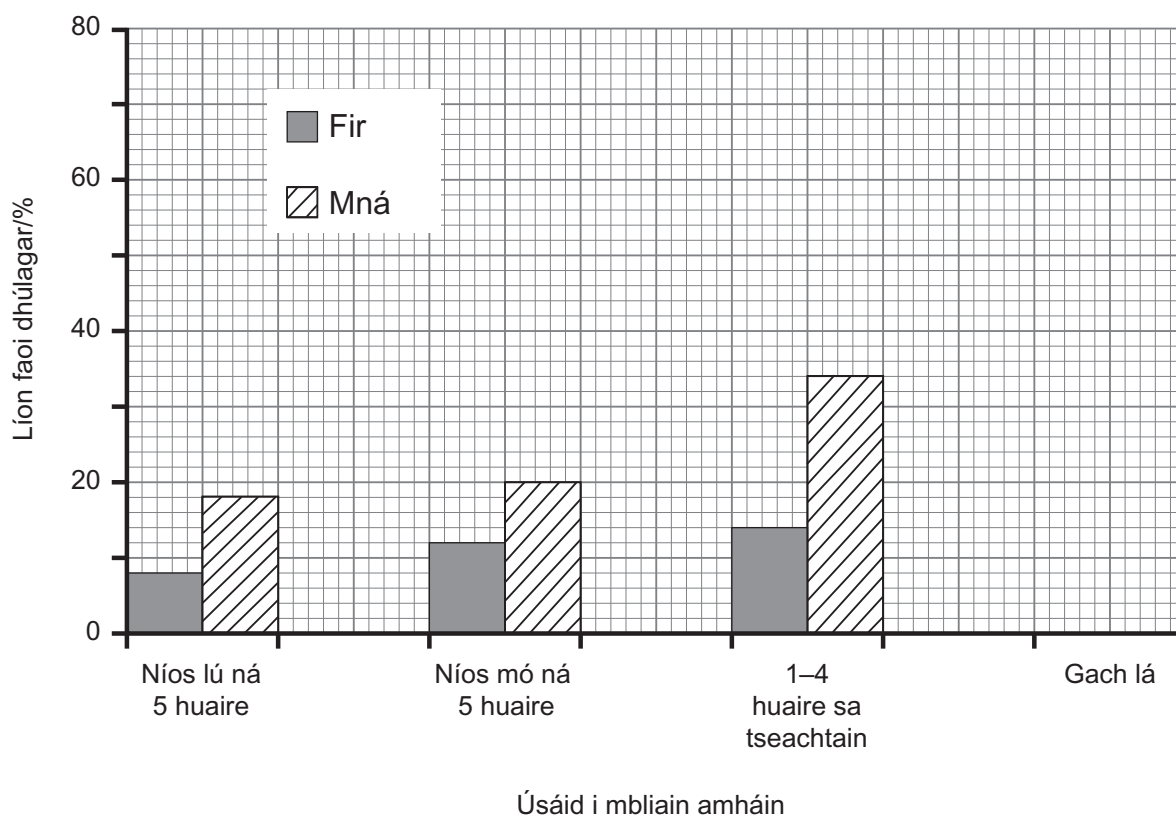
[1]

- 8 Is é cannabis an druga mídhleathach is mó úsáid sa Bhreatain. Creideann dochtúirí áirithe gur féidir le cannabis dúlagar a chur ar dhaoine.

Rinne dochtúirí imscrúdú ar úsáid an channabais ag 800 fireannach agus ag 800 baineannach a bhain úsáid as an druga. Tá na torthaí thíos.

Úsáid i mbliain amháin	Fir ar tháinig dúlagar orthu/%	Mná ar tháinig dúlagar orthu/%
Níos lú ná 5 huaire	8	18
Níos mó ná 5 huaire	12	20
1-4 huaire sa tseachtain	14	34
Gach lá	20	67

- (a) Bain úsáid as an fhaisnéis sa tábla leis an bharrachairt thíos a chomhlánú.

[1]

- (Taispeáin do chuid oibre.)

 [2]

[1]

[1]

The diagram illustrates the carbon cycle with the following components and flows:

- Próiseas A** (Process A): A box at the top right. An arrow points from it to **comhdhúile carbóin i bplandaí** (Carbon compounds in plants).
- comhdhúile carbóin i bplandaí** (Carbon compounds in plants): Text located between Process A and Process B.
- Próiseas B** (Process B): A box in the center. An arrow points from it to **dé-ocsaíd charbóin in aer** (Carbon dioxide in the air).
- dé-ocsaíd charbóin in aer** (Carbon dioxide in the air): Text at the top center.
- comhdhúile carbóin in ainmhithe** (Carbon compounds in animals): Text at the bottom center.
- Próiseas C** (Process C): A box at the bottom left. An arrow points from it to **breoslaí iontaise** (Decomposition).
- breoslaí iontaise** (Decomposition): Text at the bottom.
- iontairsiú** (Decomposition): A box at the bottom right. An arrow points from it to **comhdhúile carbóin in ainmhithe**.
- ag ithe** (Feeding): A box between **iontairsiú** and **comhdhúile carbóin in ainmhithe**. An arrow points from it to **comhdhúile carbóin in ainmhithe**.
- comhdhúile carbóin in ainmhithe** (Carbon compounds in animals): Text at the bottom center.

The cycle is completed by an arrow from **breoslaí iontaise** back to **dé-ocsaíd charbóin in aer**.

- ainmneacha na bpróiseas lipéadaithe **A**, **B** agus **C**,
- agus an dóigh ar éirigh sé neamhchothromaithe, a fhágann go bhfuil leibhéil mhéadaithe dé-ocsaíd charbóin ann.

[6]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

Foinsí:

Fish_dv302166_Digital Vision_Thinkstock.com

Eggs_95698188_iStockphoto_Thinkstock.com

Lemon_155853998_iStockphoto_Thinkstock.com

Kiwi_153679007_iStockphoto_Thinkstock.com

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.

I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.